

Despre epoca marilor clasici

"Epoca ce urmeaza, a lui Eminescu, Caragiale si ceilalti, duce cultul formei pana la exagerare..."
G. Ibraileanu

In evolutia sa, literatura romana a cunoscut o serie de etape fundamentale, incepand cu literatura populara, apogeul acestei dezvoltari fiind marcat de Epoca marilor clasici (cuprinsa intre deceniile 7-9 ale secolului al XIX-lea), cand pe scena vietii culturale apar numeroase personalitati, precum Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale, Ioan Slavici, Ion Creanga.

Multiplele prefaceri politice si social-economice marcate de Unirea Principatelor de la 1859 vor influenta si dezvoltarea culturii, a literaturii noastre. Stabilitatea politica, dezvoltarea relatiilor capitaliste, dobandirea Independentei de Stat vor face posibila manifestarea uneia dintre cele mai stralucite etape ale culturii noastre - consacrate prin sintagma Epoca marilor clasici, marcata de aparitia, la Iasi, a Societatii Junimea - februarie 1864, a revistei Convorbiri literare - 1 martie 1867 Junimea, fondata de tineri intelectuali formati la studii in strainatate, a intreprins "acea fundamentare ideologica mergand de la problemele limbii literare si ale esteticii literare..." (I. Negoitescu) la promovarea literaturii prin revista.

Convorbiri literare - "...baza cea mai rapida a 'noii directii' fiind poezia lui Eminescu, careia i s-au adaugat apoi, in decursul timpului, proza lui Creanga si Slavici, comediile lui Caragiale si, in cele din urma, romanele lui Duiliu Zamfirescu". Bazele Junimii au fost puse de:

Petre P. Carp (1837-1919), licentiat in stiinte economice si drept, la Universitatea din Bonn; Vasile Pogor (1833-1906) licentiat in drept, la Paris; Theodor Rosetti (1837-1923) absolvent al Facultatii de Drept din Paris; Iacob Negruzzi (1843-1932) cu doctoratul in stiinte juridice la Berlin (fiul lui Costache Negruzzi) si Titu Maiorescu (1840-1917) licentiat in filosofie in Germania si in drept la Paris (fiul distinsului profesor Ioan Maiorescu, participant la Revolutia de la 1848), la care au colaborat si alti intelectuali ai vremii cum au fost: A. D. Xenopol (1847-1920), autor al Istoriei romanilor in 14 volume si al unui tratat de Teorie a istoriei - lucrari care i-au adus consacrarea in plan european, Gheorghe Panu (1848-1910), memorialist, lingvistul Alexandru Lambrior (1845-1883), filosoful Vasile Conta (1845-1882). Prin activitatea lor de la Junimea si prin revista acesteia, pe langa crearea si impunerea unor valori nationale in cultura romana, au actionat pentru sustinerea literaturii nationale, raspandirea spiritului critic, consolidarea limbii nationale, educarea publicului prin "prelectiuni populare".

Manifestand un interes deosebit pentru cultura si civilizatia Romaniei, Titu Maiorescu va justifica prin scrisul sau si mai ales prin cel al lui Mihai Eminescu, Ion Creanga, Ion Luca Caragiale, Ioan Slavici durabilitatea acestei epoci, atat in ceea ce priveste literatura cat si existenta unei limbi nationale consolidate si moderne. Fiindca atat scrisul lui Titu Maiorescu cat si al marilor scriitori este de o rara limpezime, robustete, elevare, claritate, ceea ce-i confera consacrarea.

Sunt cunoscute textele sale de critica literara, de limba sau polemice reunite in volumele de Critice: Despre scrierea limbei romane (1866); O cercetare critica asupra poeziei noastre de la 1867;

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Limba romana in jurnalele din Austria (1868); Asupra poeziei noastre populare (1868); In contra directiei de astazi in cultura romana (1868); Directia noua in poezia si proza romana (1872); Betia de cuvinte (1873); Raport citit in Academie asupra unui nou proiect ortografic (1880); Neologismele (1881); Comediile d-lui I. L. Caragiale (1885); Poeti si critici (1886); Eminescu si poeziile lui (1889); Oratori, retori si limbuti (1902).

I. Negoitescu, in Istoria literaturii romane, atrage atentia asupra faptului ca: "Nu pot fi in intregime intelesi nici Eminescu, nici Caragiale, nici Maiorescu insusi fara cunoasterea asa-zisei Istorii contemporane a Romaniei (alcatuita din prefetele celor sase volume de Discursuri parlamentare, dar publicate postum in 1925). Ziaristica pasionata si vehementa a poetului (cu idei ce au strabatut si in versuri), satira virulenta a comediilor caragialesti si chiar pana incisiv lucida care a scris aceasta Istorie contemporana a Romaniei nu ar fi fost posibila fara libertatea presei, absoluta, garantata sub regimul constitutional al lui Carol I, pe care de altminteri autorul o si exalta".

Mentionand ca Epoca marilor clasici reprezinta maturitatea culturii noastre, Tudor Vianu, in Arta prozatorilor romani, apreciaza prezenta lui Titu Maiorescu ca un moment important in ceea ce priveste dezvoltarea prozei literare, prin specificul impus in arta oratoriei.

Astfel, Tudor Vianu vorbeste de exactitatea si sinceritatea discursului, despre arta portretului, despre valoarea maximei, a sentintei si care la Maiorescu "nu dorea numai sa comunice, dar sa convinga si sa seduca". Comparatiile si imaginile au la Maiorescu o functie practica si retorica, "ele sunt mijloace in serviciul lucrarii de comunicare a ideilor. Ele intervin in anumite momente caracteristice ale vorbirii, pentru a sprijini pe cale intuitiva rationamentul si pentru a smulge si aprobarea acelor pe care expunerea abstracta de pana atunci nu i-ar fi convins inca".

"Un izvor adanc - spune Maiorescu - este ascuns in fiecare om de cultura, insa precum izvorul s-a format picatura cu picatura pana la momentul mortii, si cei mai multi din noi ajung chiar la ultima etapa a existentei lor fara sa-si fi putut spune ultimul cuvant".

Nevoia "disciplinei intelectuale", a sistematizarii ideilor este sugerata splendid de critic: "O mie de boabe stau imprastiate in diferite locuri, tu iti pierzi vremea ca sa le cunosti una cate una: dar daca au fost prinse de un fir comun cu o singura apucatura a mainei stapanesti totalitatea siragului".

Tudor Vianu subliniaza ca unealta principala artistica, ce i-a asigurat succes criticului, ironia. Maiorescu este in proza romaneasca descoperitorul conciziunii lapidare. Scriitorul trecuse prin buna scoala a literaturii si limbii latine, si va lauda mai tarziu brevietatea lapidara, vigoarea si energia stilului cioplit parca in granit".

Dezvoltandu-se toate genurile literare, istoria literaturii romane va retine ca definitiva aceasta perioada, ea simbolizand sincronizarea cu Europa in ceea ce sustinea Titu Maiorescu: "... sa fim nationali cu fata spre universalitate" pentru "o ridicare a fondului autohton la inaltimea formelor imprumutate, pentru ca a da inapoi este cu neputinta".